

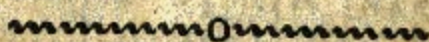
БИБЛИОТЕКА
СРПСКЕ ПРАВ. ВЕЛ. ГИМНАЗИЈЕ,
НОВИ САД

2009

Д О Д А Т А К Ъ

къ числу 25 Новина Србски 1821.

СМЪСИЦЕ КНЪИЖЕСТВЕННЕ.

НЕКОЛИКО РЕЧИ ЗА СТАРЦА ОД СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА.

(Посланы учредничеству).

Како кои гусле вади, све горе гуди. Какав е опет ово ерцеговачко-полупурскій Бачванин? Овога бы; да му се, као матором, на дару одбити не мора, жестоко казнити шребало. То ти е веъ, код оваки стараца, обычно, да оно, што е сваком познато, као нешто ново, казую зашто, што веъ заборавни постану, и полу као с ума сиђу. Наш старац, држењисе свешила свога, Вука, одма турски поче: Ама люди! — и даль онако, као што најпростіи; не Бачвани — ер ови лепо говоре — него као што ерцеговци и босански турци по крчмама беседе. „Нијесте прије, узријела, дијете, кано, ондакана, штогодер, јонштер, теразіе, шиѡар, асна, поцсмијевајусе“ (дакле, поцсемей! —) место, нисте, узрела, деша, као, онда, штогод, јошт, вага (од важити) добытак, полза, подсмевашисе, ово е чистый езук старчев. Чудо! Валяда он мысли, да е доста есѡетіческа правила само из кнѡиге исписати, ако се и не ѡе по њима владати. Ал опет се, колико, као стар човек, може, по њима управля. Ер пека ми ко каже, да ніе по Пелицевой есѡетіки: . . . што вас поименце ніе крпіо. „Зипараши као путо о лошру:“ Дивимсе, да у Бачкой путо зипара о лошру, кад у другима пределима звечи, лупа, удара о лошру. Валяда у Бачкой, кад у седамдесету годину, као наш старац, дође, добые уста, и зипараши почне, а донде, као и на другом месту, лупа. Јошт е више по есѡетіки, „да ти Вук кости не издоби, а не само кожу и месо с тебе свуче.“ Са мелодическом без репа и ушју крпіком. „Овако лепо само онај писати може, кои оно, што састави, дуго не издае. А ово све од вкуса зависи, кои се с човеком не рађа — мы смо мыслили да се рађа —

него после, од прилике као код нашег старине, у 70 години дође. А Бо-
га ти, славный есѣетиче, дико ерцеговачко - шурско - бачванска, зашто
кажеш вкус, а не кус, кад не говоримо овкусити штогод, него оку-
сити? Ружно е, велиш, реѣи кус, зашто бы се могло разумети, без
репа. Добро. А зашто тако ниси судіо, кад си рекао ду место дух
или дук, (као женик) да се може разумети, ду о земљу, кад п. е. што-
год падне. Ил кад си веѣ Х бацити шео, зашто ниси од све неволь ка-
зао дув од дувати (као муха, мува)? Волим србски, ако ѣе и ружно
быши него славенски. А зашто говориш славолубіе, упражненіе, упо-
ребленіе, кад знаш, да е ово чисто славенски речено? Како ми се види,
шебе е есѣетика тако смела, да ниш славенски, како треба, знаш, ниш
србски. Да удем, као ты лашински, говориш, и да ніе врло есѣетиче-
ски у онай лист лашинскій язык мешати, кога половина читателя ла-
шински не зна, и я бы, ако ништа, а оно, што бы од Професора мог
быо чуо, или што бы, кад бы Професор быо, ученицима предавао, у
сваку писмену бесѣде мою зато уплетао, да се, као и ты, весма учен
чиним. Само сам ово двое у маньим школама упамтіо, ер ме у веѣе
оштац даши ніе шео. *Injste reprehendit aliena, qui meliora non profert.* Не-
праведно суди шуѣа дела, кои боля своя показати не може. *Non videmus*
manicae quod a tergo est. Туѣе погрешке пред нама, а наше за леѣима
спое. Не марим я, велиш лютеѣисе, што ти шу коешта бунцаш, я о-
ѣу онако, како се говори, да пишем. Та и я тако мыслим. Кад о плу-
гу говориш, онда онако, као орач, говори, о вѣнограду, као вѣноградар,
о кованію, као ковач, о шрговини, као шрговац, о елима, као кувар и ш.
д. Ал кад о ствари оной бесѣдиш, о којой само учени, како валя, бе-
сѣдиши умеду, онда онако, као учени, говори. Оѣемо ли опет штогод
мало из лашинског? Сад ми іошш нешто, за ово место згодно, на ум
паде. *Doctorum*, вели некій древній старац, *verba nulla sunt publica, suis*
utuntur. Et id quidem commune omnium fere est artium. Учени люди речи ни-
какве простоти нису познаше: свое собствене имаю. И по е у свима
у младости навикао, оно у старости оставити не можеш, ал не квари
младеж, и не умложавай погрешке швое. Не развлачи език, као да су
ти уста веѣа, него у свію други Србаля. Иди у Ерцеговину, где шаке ви-
лице, као што су швое, имаю. Гледай, ше нѣи сласким словом швоим
успргни ил усхиши. И ове су две речи из Вукове и швое есѣетіке.
Ясам врло успргнуш, *ich bin sehr entzückt*, што вы тако напредуете.

Бог да вам даде болю памеш.

У Срему 25. Марта 1821.

Благое Шшипкаловиѣ.

И Г. Бериѣъ нѣе задоволяѣъ са кришикомъ Г. Велька, и писао ми е ово писмо, кое морамъ да спавимъ у Новине; у ньму стои оправданіе Г. Бериѣа, да онъ неможе паспи подъ кришику Велькову; а кромъ пога и желя, да списателъи наши, шилюѣи дѣла своя у додашакъ новина, нешае у напредакъ имена свои.

Давидовиѣъ.

„У Пешти 21. Марша 1821.

Высокопочитаемый Господине!

У Додатку къ числу 14 Новина Србски устао е некій старацъ Велько, да претреса Писателъ, кои су Вамъ ланьске године прилоге за Додатакъ Новина шиляли. Онъ е тако благоволю, да неке, кои су ише Додатке Новина подоста умложили, изъ себи вальда познаты узрока изостави, као н. п. Мушицкога и Бояцю, а мене, кои у шай редъ непринадлежимъ, да мешне. Я знамъ, а ко незна, онога уверавамъ, да у Додатцума къ ланьскимъ Новинама одъ мене никаквогъ Аршикула нема, кои бы управъ къ машеріи Додатка принадлежао. Едно одъ дванайстъ тринайстли врста, а друго одъ при врсте Обявленіе на Агашона немогу у шай редъ ступити. А ако е у овима Г. Спарацъ Велько какво самовольство, а ньговъ соперникъ Ранко Бранковъ не чувено самовольство какво нашао, нека ми шакво, ако су ми пріятельи, изволе казати, да бы се у будуште знао исправити; ерз не бы радъ быо, да башъ у мени налазе люди самовольство, кое (осимъ Давидовиѣа) никомъ другоме небы свойствено было, него мени. Ако ли ко друге прилоге къ Додатцума ланьски Новина, кои су илз безъ имена, илз подъ лажливимъ именовъ изишли, држи, да су мои, пога съ овымъ уверавамъ, да я одъ шаковы неданъ непризнаемъ за мой. То шoliko, што се мене шиче.

Далъ морамъ примѣшити, да су ови безимени, или подъ измышльнымъ именовъ содѣишници Додатка къ Новинама Вашимъ, люди особито неучпиви. Безъ имена, ил' подъ шуѣимъ именовъ упушпаюсе у непристойности, кое подъ собственимъ своимъ именовъ небы тако продрзливо смели меѣати. А овакове ствари, Господине, Додатцума къ Новинама Вашимъ нечине нимало чести. Зашто се недржите онога, што сте едаредъ обеѣали были, ш. е. да неѣете ништа печатапи дапи, што бы Вамъ се послало безъ имена? Или заръ нѣе сведно безъ имена, или

подъ лажливимъ именовъ? Или вальда држите, да су то права имена шій Писателя? То Вы исто шако, као и я, неможете веровати.

Ако е Господи шой, содѣишницыма Вашимъ, за шимъ спало, да ускоре печеніе књижества и културе народа свога, зашто бы се стыдили подъ своимъ собственымъ именовъ излазити на мейданъ књижевный? Или се заръ бое каквы крипика и антикрипика, кое именима нѣовымъ небы заръ къ наибольой чести служиле? Пошпенъ Србљинъ трпиѣе за народъ свой, за любовь књижества нѣгова сваку и незаслужену хулу, а ако му похвала падне у частъ, ша ѣе му шимъ милія быши. Еле ѣе се тада озбыльски радити; неѣе се онако банати и зановешати, као н. п. онай Сочинитель острѣ крипике и прошешаціе; свакій ѣе се у памешъ узети, шта ѣе говорити; неѣе нико неучтивъ быши, као н. п. истый шай Сочинитель острѣ крипике — ,па за нѣимъ Г. Ста-рацъ Велько, и нѣговъ шобоже противникъ Ранко Бранковъ.

Найпосле молеѣи Васъ, да овимъ моимъ неколикимъ врстама и у Додашку коме Новина Ваши места мало дапе, остаемъ

Вашъ ?

почишатель

Павелъ Беріѣъ.“

Нѣколико рѣчій Г. М. Т. иначе К.

Ономадне ми е дошло писмо нѣко безъ дана и мѣста, кадъ и гди е писано, и подписано само писмены М. Т. иначе К. Съ нѣимъ ми е дошао и Опзивъ нѣкій Арфе Шишатовачке, или Опговоръ 15. Януара лѣта 1821 Сочинителю Арфе послатій. Писмо то пера ме, да спавимъ Опзивъ овай у Новине, кореѣи ме, да самъ и више сочиненія, мени не-повольны, „у шму удавіо.“— Г. М. Т. иначе К. являмъ съ овимъ, да ѣу удавити у шму и Опзивъ овай, ако ми некаже имена свога. Я морамъ знати право име свакога, кой пошлѣ што у додашакъ, морамъ га знати, изъ важны причина — я морамъ одговарати за све, што ставлямъ у Новине — но неморамъ га явити свѣшу, како ми пише посилачъ, да му неподписуемъ имена нѣгова. Тако, како ми яви Г. М. Т. иначе К. право име свое, шаки ѣу спавити и писмо нѣгово и Опзивъ онай у до-дашакъ Новина, задржаваюѣи име нѣгово за себе, а даваюѣи га публици съ писмены М. Т. иначе К.

Давидовиѣъ.

